

Seriefiguren Hitler tågar in i Frankfurt

Hitlers intåg i det röda Frankfurt blev något fördröjt, men nu är han här. Inte med soldater, utan med ord. I form av en seriefigur stegar Führern in på mässan i Frankfurt. Det är de tecknade seriernas år på Europas största bokmessa.

TEXT: ELISABETH BRAW RICCINI

Serier, på tyska "Comics", är en av tyngdpunkterna på årets bokmessa, som öppnade sina portar i tisdags kväll och avslutas på måndag. Tyskarna vägar numera till och med skämta om folksläktaren Hitler i serieform.

På söndag delar den tyska bokhandeln i mässans höjdpunkt ut sitt fredspris till den algeriska författaren Assia Djebar. Till hennes företrädare som fredspristagare hör Vaclav Havel och andra litterater som samtidigt har företrätt det samvete som vi hoppas fortfarande finns, det som vi önskar att tänkare och skriftställare ägnar sig åt å alla våra vägnar.

Detta är bokmässan i Frankfurt, Europas största. Den tyska bokhandelns fredspris intar positionen som näst mest åtråvt efter Nobelpriset i litteratur (eller kanske Nobels fredspris), så den tyska bokförläggarbranschen är verkligen något att räkna med.

Uppkomlingen i öst, Leipzig, har också en bokmessa, och där går det till som man föreställer sig i den litterära världen: författare kommer och läser ur sina verk. I Frankfurt har man dock inte alltför mycket tid att läsa böcker - här ska affärer göras. I år befinner sig nästan 7 000 utställare på bokmässan i Frankfurt, drygt 2 600 av dem är tyska. Nästan 300 000 personer besökte förra årets bokorgie.

DET ÄR EN TYSK BRANSCH i måttlig medvind som hälsar sina utländska gäster. Tillväxtsiffran ligger på 3 procent och vi får nog anledning att tacka Harry Potter för förlagens nyfunna sinnesfrid: hoppet är inte ute för barn- och ungdomslitteraturen! Utländska förlag för en undanskymd tillvaro på diverse bottenplan, där även 60 svenska utställare sällar sig till den internationella boktryckarelliten.

Men så var det ju det lilla problemet med boktryckandet. Vi minns att Stephen King med buller och bång tidigare i år förklarade att det nu skulle bli e-böcker för hans del. Sin nya bok publicerade han på internet, där man fick betala 1 dollar per kapitel för att läsa den. I början gick det ganska bra, sedan började folk tröttna eller kopierade kapiteln av sina vänner. Det blev alltså inte någon Davidsseger över Goliatförläggarna.

Trots denna seger för Gutenbergs efterföljare tycker förläggarbranschen att e-böckerna är värda att ta upp. Kanske man inte behöver strida utan kan göra gemensam sak med David? Fredagens program innehöll en prisutdelning för bästa elektroniska bok.

"Det är uppbrottsstämmning i år", förklarade Roland Ulmer, ordförande för de tyska bokhandlarna, i sitt inledningstal.

"Slagordet för i år är medieneutral publicering." Efter många timmars undersökande av bokmässans bekräftas härmed att Herr Ulmers slagord är träkigt, men sant.

Det första tyska priset för internetserietecknande, Online-Comic-Preis eller www.ocx.award.de, som på onsdagen delades ut, var en bekräftelse på detta.

Onlineserietecknarna får väl räknas som tillställningens *enfants terribles* under sitt första år där - de liknar snarast hiphoppare i en kyrka. Den bästa av dem belönades med cirka 30 000 kronor. (Betydligt mindre än priset för bästa e-bok men intressant nog sponsrat av Frankfurtmässan.)

GENOM ATT BJUDA IN serietecknarna accepterar bokmässan ett socialt faktum: det är inte längre bara barn som läser serier. Inte heller är det längre bara Kalle Anka och Tintin som läses. Tyskland ligger i själva verket långt efter, förklarar fransmannen Pierre Christin i dagstidningen Frankfurter Rundschau - i Frankrike intar genren sedan länge en viktig och accepterad roll i samhället.

Så viktigt har fenomenet vuxenläsande av serier blivit att en ansead tysk publikation nyligen såg sig föranledd att skriva om hur "Donaldisterna" (efter Donald Duck) undergräver samhällets institutioner. Nåja, nu när problemet är här får man väl vara glad att det inte är "Krösus Sorkare" eller fans av vissa mer osedovamma serier som likaledes presenteras på bokmässan. De bär namn som Penthouse Comix och Sandra Body-Shelly: en erotisk horror-komedi. Man överraskas därför inte av att förlaget kal-las Edition Kunst der Comics.

I "Faszination Comic", den officiella seriehörman, finns dessa före detta spetalska representerade. Riktigt rörande, blev bokbranschens nyfunna intresse för serier när paneler bestående av äldre herrar - några förstas Herr Doktor - diskuterade seriegenrens historia och framtid, eller föredraget om seriens historia i Polen efter andra världskriget. Föredraget om hur Nippon Airways flyger Pokémon genom världen kan verka ovidkommande men är naturligtvis ett lysande exempel på hur vinsterna finns i fenomenen som återkommer i flera former - Simpsons som tv-serie och tecknad dito är ett annat.

FÖRLÄGGAREN ERHARD SACKMANN konstaterar i bokmässans officiella "Comic-Programm" att det är närmandet mot den amerikanska bokkulturen som vi har att tacka för det stigande intresset för "nämninglös" litteratur, och sådant låter sig ju väl illustreras i serieform.

Beate Uhse är damen som redan för 50 år sedan kom till uppfattningen att tyskarna var hämmande, nämlingen i sexuellt avseende, och startade ett post-orderföretag med olika sexhjälpmedel för att råda bot på problemet.

Beate är riktigt inne: nu har hon både börsnote-

Leni Riefenstahls liv före och efter Hitlers tid har blivit bok.

rats och startat affärer längs Autobahn och får vara med på bokmässan. Hon var krigsflygare i Tredje riket och får på årets bokmessa sällskap av en annan dam som var med när det begav sig: Leni

Riefenstahl, konstfilmare och Hitlers gunstling. Även hon gjorde efter andra världskriget en ny karriär: som fotograf av havsdjur.

Nu tycker den snart 100-åriga Leni att det är dags att sammanfatta sitt liv, före och efter Führern. Jodie Foster ska göra det i filmform, Riefenstahl själv presenterar sina memoarer. Tredje riket tillhör ännu inte det förlutna.

Den polska seriekulturen, ja. Tecknade serier är den tematiska tyngdpunkten på årets bokmessa, Polen den geografiska. En hel hall tillägnas landet, som genom sin historia varit en ängslig granne till två stora makter, Ryssland och Tyskland. Vill man ha lugn och ro beger man sig till Polenhallen. Numera är polackerna glada över den store granen i väst, för vill man göra internationell karriär som författare är Tyskland inkörsporten.

BOKMÄSSAN HAR BLIVIT en mätning i vilket förlag som har mest pengar och innehållet är väldigt brett: årets upplaga uppvisar diskussioner om allt ifrån Big Brother, över slipsen som tecken på god smak, till ett besök av Nobelpristagaren i litteratur Gao Xingjian.

"Bokmässan i Frankfurt påminner om en toalet som har blivit igenproppad av alltför mycket papper", förklarar den polske författaren Stanislaw Lem i tidningen Die Welt.

Över huvud taget är bokmarknaden nu för tiden så lik det slags papper man stoppar i toaletten att Lem har slutat skriva. Han saknar Thomas Mann, förklarar Lem. Men bort allt vad oro gör! Vi har vår Thomas Mann och August Strindberg i biblioteket och konstaterar att dagens starka kort är pragmatiska böcker av olika slag. Som vilken slips man ska välja.

ELISABETH BRAW RICCINI

Nära 7 000 utställare deltar på bokmässan i Frankfurt.